

Dějiny středověku II – seminář B (LS 2010)

Dějiny evropského myšlení a kultury (1200-1500)

Vedoucí semináře: PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D.

Čas a místo konání: středa 17:35-19:10 (S3)

Seminář si klade za cíl seznámit studenty/studentky se strukturami vzdělanosti, teologického a filozofického myšlení v širším kulturním kontextu (teologické/filozofické problémy, univerzity, kultura a umění), též prostřednictvím prezentace a analýzy vybraných relevantních (nejen písemných) pramenů.

TÉMATICKÉ OKRUHY

1. Úvodní seminář – rozdělení úkolů/referátů (24. 2.)
2. Geokulturní paradox Západu aneb renesance 12. století (3. 3.)
3. Fenomén středověké univerzity (10. 3.)
4. Scholastická teologie – obecně (17. 3.)
5. Albert Veliký – Bonaventura z Bagnoregia – Tomáš Akvinský (24. 3.)
6. Mistr Eckhart a středověká mystika (31. 3.)
7. Chápání sakrálního prostoru (7. 4.)
8. Výtvarná kultura středověku (14. 4.)
9. Knižní kultura středověku (21. 4.)
10. Minnesang (28. 4.)
11. Meistersang (5. 5.)
12. Problematika obrazoborectví (12. 5.)
13. Žánry středověké literatury (19. 5.)
14. Generální kvodlibet & zhodnocení semináře (26. 5.)

TÉMATICKÉ OKRUHY – struktura

1. Úvodní seminář

- vysvětlení parametrů semináře
- stanovení úkolů
- zadání referátů

2. Geokulturní paradox Západu aneb renesance 12. století

- *kontakty křesťanského Západu s muslimským a židovským intelektuálním prostředím*
- *počátky nové recepce antické/řecké filosofie*
- *renesance latinské vzdělanosti na Západě*

Lectio: Pierre Abélard, Dopisy Heloise (kol. 1130)

Literatura:

DE LIBERA, Alain: Středověká filosofie. Byzantská, islámská, židovská a latinská filosofie, Praha 2001.

3. Fenomén středověké univerzity

- *struktury středověkého vzdělávání*
- *vznik univerzit*
- *univerzita jako církevně-politický činitel*

Lectio: Zakládací listina Univerzity Karlovy (1348)

Literatura:

LE GOFF, Jacques: Kultura středověké Evropy, Praha 2005.

SPUNAR, Pavel (ed.): Kultura středověku, Praha 1995.

SVATOŠ, Michal: Dějiny Univerzity Karlovy I (1347/48-1622), Praha 1995.

4. Scholastická teologie – obecně

- *filosofická knihovna scholastiky (platonismus+aristotelismus)*

- *univerzity jako centra scholastického myšlení*

Lectio: Bonaventura, Putování mysli do Boha (1259)

Literatura:

DE LIBERA, Alain: Středověká filosofie. Byzantská, islámská, židovská a latinská filosofie, Praha 2001.

5. Albert Veliký – Bonaventura z Bagnoregia – Tomáš Akvinský

- *Albert Veliký a německá filosofie/teologie*

- *sv. Bonaventura a františkánská teologická škola*

- *Tomáš Akvinský jako klasik scholastiky*

Lectio: Tomáš Akvinský, Summa proti pohanům (kol. 1260)

Literatura:

DE LIBERA, Alain: Středověká filosofie. Byzantská, islámská, židovská a latinská filosofie, Praha 2001.

POSPÍŠIL, Ctirad V.: Svatý Bonaventura – Putování mysli do Boha, Praha 2003.

SOUSEDÍK, Stanislav: Jsoucnost a bytí. Úvod do četby sv. Tomáše Akvinského, Praha 1992

6. Mistr Eckhart a středověká mystika

- *dominikánská mystika 13. a 14. století*

- *intelektuální prostředí dominikánského řádu*

- *fenomén mendikantů v kultuře křesťanského Západu*

Lectio: Eckhart, Kniha Božské útěchy (1308)

Literatura:

SOKOL, Jan: Mistr Eckhart a středověká mystika, Praha 1993.

WEHR, Gerhard: Mistr Eckhart, Olomouc 1999.

7. Chápání sakrálního prostoru

- *reflexe sakrálního a profánního prostoru ve středověku*

- *fenomén středověké katedrály*

- *chrám jako liturgický prostor a místo stavovské autoprezentace*

Lectio (= Visio): komentovaná fotoprezentace

Literatura:

DUBY, Georges: Věk katedrál. Umění a společnost 980-1420, Praha 2002.

FAJT, Jiří (red.): Dvorské kaple vrcholného a pozdního středověku a jejich umělecká výzdoba, Praha 2004.

8. Výtvarná kultura středověku

- *obraz a kult ve středověku*

- *výtvarná kultura církevní/sakrální*

- *výtvarná kultura světská*

Lectio(= Visio): komentovaná fotoprezentace

Literatura:

BARTLOVÁ, Milena: Poctivé obrazy. Deskové malířství v Čechách a na Moravě 1400-1460, Praha 2001.

FAJT, Jiří (red.): Karel IV., císař z Boží milosti, Praha 2006.

HUIZINGA, Johan: Podzim středověku, Praha 1999.

9. Knižní kultura středověku

- *fenomén knihy ve středověku*
- *institucionální knihovny (klášter, katedrála, univerzita)*
- *privátní knihovny (panovník, aristokracie, měšťané)*

Lectio(= Visio): komentovaná fotoprezentace

Literatura:

HLAVÁČEK, Ivan: Knihy a knihovny v českém středověku, Praha 2005.

SPUNAR, Pavel (ed.): Kultura středověku, Praha 1995.

10. Minnesang

- *trubadúrská kultura románské oblasti*
- *básnictví a minnesang v austrobavorském regionu*
- *středohornoněmecký minnesang v Čechách*

Lectio: Staročeská Alexandreida (kol. 1300)

Literatura:

BOK, Václav (red.): Moravo, Čechy, radujte se! Němečtí a rakouští básníci v českých zemích za posledních Přemyslovců, Praha 1998.

11. Meistersang

- *měšťanská literární kultura středověku*
- *básnické a pěvecké umění v měšťanském prostředí konce středověku*

Lectio: Hans Sachs, Básně (kol. 1530/50)

Literatura:

ŠAFAŘÍK, Jiří: Dějiny hudby I, Praha 2002.

12. Problematika obrazoborectví

- *teologická interpretace kultu obrazů a její oponenti*
- *teologicky zdůvodněný a praktikovaný ikonoklasmus*
- *projevy ikonoklasmu v Čechách konce středověku*

Lectio: Matěj z Janova, Regulae Veteris et Novi Testamenti (1392)

Literatura:

ŠMAHEL, František: Husitské Čechy. Struktury, procesy, ideje, Praha 2001.

13. Žánry středověké literatury

- *středověká poezie a próza*
- *transfer literárních motivů*
- *fenomén středověké kroniky*

Lectio: Petr Žitavský, Zbraslavská kronika (1339)

Literatura:

NECHUTOVÁ, Jana: Latinská literatura českého středověku do roku 1400, Praha 2000.

VIDMANOVÁ, Anežka: Laborintus. Latinská literatura středověkých Čech, Praha 1994.

14. Generální kvodlibet & zhodnocení semináře

- *vyučujícím řízená diskuse ke všem tématům probíraným v semináři*
- *debata nad problémy současné české a světové medievistiky*

Podmínky pro udělení zápočtu

- pravidelná aktivní přítomnost na semináři (maximálně 3 absence)
- prezentace referátu k zadanému tématu, resp. předložení seminární práce
- úspěšné absolvování alespoň dvou zápočtových testů (7. 4. 2010 a 19. 5. 2010)